

Голас Радзімы

№ 10 (1476)
10 сакавіка 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 22-і

8 САКАВІКА — МІЖНАРОДНЫ ЖАНОЧЫ ДЗЕНЬ

НЯЗДЗЕЙСЕНАЕ ПРАЯВІЛАСЯ ВА УНУЧКАХ

«Раскажыце сваю радаслоўную...»

стар. 2, 3

РОЗНЫЯ У ЖЫЦЦІ, У ТВОРЧАСЦІ

«Выбрала архітэктур»

стар. 4

КОЖНЫ ГОЛАС — КВЕТКА

«Звонкая песня купальная»

стар. 7

Рэпрадукцыя з гравюры В. ШАРАНГОВІЧА да твораў беларускіх паэтаў.

З адным не параўнаю —
З хлебам!
А так за ўсё,
За ўсё ты больш:
Ты для мяне —
Зямля і неба,

Цяплынь і спёка,
Золь і дождж!

Калі ты ёсць,
Ну што мне трэба!
З цябе я не спускаю воч.

Ты для мяне —
Зямля і неба,
Свято і морак,
Дзень і ноч!

Ідзі ж са мной,

І мной не грэбуй,
Са мною
Не зазнаеш ран.
Ты для мяне —
Зямля і неба,
Рачулка, мора, акіян!

Пятрусь БРОУКА

СЕСІЯ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

28 лютага — 1 сакавіка ў Мінску адбылася пятая сесія Вярхоўнага Савета Беларускай ССР дзевятага склікання. Сесія разгледзела наступныя пытанні:

аб выбары Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР;

аб стане і мерах па далейшаму паліпшэнню абслугоўвання насельніцтва Беларускай ССР аўтамабільным транспартам;

аб рабоце пастаяннай Камісіі па бытавому абслугоўванню насельніцтва Вярхоўнага Савета Беларускай ССР;

аб зацвярджэнні Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Сесія зацвердзіла Пастанову Вярхоўнага Савета Беларускай ССР «Аб выбары тав. Паллякова І. Я. Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР».

ПАЛЯКОЎ Іван Яўцеевіч

СТАРШЫНЯ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

Іван Яўцеевіч Палякоў нарадзіўся ў 1914 годзе ў Навабеліцы Гомельскай вобласці ў сям'і рабочага. Беларус. Член КПСС з 1940 года.

У 1931 годзе паступіў вучыцца ў школу фабрычна-заводскага навучання, дзе атрымаў спецыяльнасць электразваршчыка. З 1933 па 1936 год працаваў на Гомельскім паравозавагонна-ремонтным заводзе і на тлушчакампінаце ў Навабеліцы.

З 1936 па 1938 год І. Палякоў знаходзіўся ў радах Чырвонай Арміі. Дэмабілізаваўшыся, зноў пачаў працаваць электразваршчыкам, а з 1939 па 1941 год — сакратаром Навабеліцкага райкома камсамола.

З 1941 года І. Палякоў працаваў камсоргам ЦК ВЛКСМ на радзе заводаў. Каля двух гадоў па заданню ЦК КП Беларусі знаходзіўся ў тыле ворага — быў сакратаром Гомельскага падпольнага абкома камсамола, камі-

сарам першай Гомельскай партызанскай брыгады.

Пасля вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў І. Палякоў — сакратар, першы сакратар Гомельскага, а з 1944 па 1946 год — першы сакратар Мінскага абкома камсамола.

У 1946 годзе І. Палякоў накіроўваецца на вучобу ў Вышэйшую партыйную школу пры ЦК КПСС, пасля заканчэння якой у 1949 годзе быў выбраны сакратаром, а ў 1950 годзе — першым сакратаром Віцебскага гаркома партыі. З 1953 да 1956 года працаваў першым сакратаром Рэчыцкага райкома партыі.

У 1956 годзе І. Палякоў выбіраецца старшынёй выканкома Гомельскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных, а ў 1957 годзе — першым сакратаром Гомельскага абласнога камітэта Кампартыі Беларусі. З 1964 года працаваў першым сакратаром Мінскага аблас-

нога камітэта Кампартыі Беларусі.

І. Палякоў выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР пятага, шостага, сёмага, васьмага і дзевятага скліканняў, Вярхоўнага Савета БССР трэцяга, чацвёртага і дзевятага скліканняў. Ён член ЦК КПСС і член Бюро ЦК КП Беларусі.

За заслугі перад Савецкай Радзімай Іван Яўцеевіч Палякоў удастоены высокага звання Героя Сацыялістычнай Працы, узнагароджаны чатырма ордэнамі Леніна, ордэнам Кастрычніцкай Рэвалюцыі, двума ордэнамі Чырвонага Сцяга і медалямі.

РАСКАЖЫЦЕ

СВАЮ

РАДАСЛОЎНУЮ...

Дзяўчынка была з мезенец, але яе вялікія сінія вочы глядзелі на свет уважліва і сур'ёзна. З нараджэннем дачкі ў бацькоў прыбавілася турбот і клопатаў, але колькі поўнай, нязнанай дагэтуль радасці прынесла яна ў дом. Дзіця першы раз усміхнулася, працягнула насустрэч маці ручкі, самастойна зрабіла першы крок. Расці, чалавекі! Якое шчасце, што ты нарадзіўся! Цяпер перад табой так многа дарог!

Жанчына — прадаўжальніца чалавечага роду. За адно гэта яна дастойна самай глыбокай пашаны. Жанчына — сімвал пшчоты і прыгажосці, вытанчанасці і дабраты, якія натхнялі мастакоў розных эпох на стварэнне шэдэўраў сусветнай культуры. Мы захапляемся саветамі Петраркі, не можам адвесці позірку ад «Сікцінскай мадонны» Рафаэля і «Вечнай вясны» Радэна. У той момант мы забываем аб другараднай, залежнай ролі, якая ў мінулым адводзілася жанчыне грамадствам.

На Поўначы, напрыклад, у некаторых мовах слова жанчына азначала: «Тая, што павіна на сядзець ля дзверэй».

Мы з цікавасцю збіраем і вывучаем вусную песенную творчасць, з якой даведваемся, як жыў беларускі народ, з чым змагаўся, аб чым марыў. Вялікі цяжар ляжаў на плячах жанчыны. Яна часта гаравала і плакала, абмываючы слязмі сваю незайздросную долю.

Мамка мая, старэнькая,
Як галубка, сівенькая!
Што ж ты, мамка, нарабіла!
Чаму рана не збудзіла!
Усе дзевачкі рана ўсталі,
Шчасце, долю разабралі, —
Я малада спазнілася,
Шчасця, долі ўмылілася.

Нежаданым было ўжо само з'яўленне на свет дачкі. Ад яе не чакалі дапамогі, а клопатаў прыбаўлялася: выдаць, калі падрасце, замуж, справіць пасаг, бо беспасажніца ў доме мужа становілася дармавой парабчанкай.

...Сыночак — свой
гаспадарочак,
А дачушка — то людская
служба, —
падмечана ў песні.

«Грахоўная ад нараджэння, бяспраўная ад нараджэння», — больш за тысячу год назад у грамадстве, дзе існавала і існуе сацыяльная няроўнасць, так вызначалі становішча жанчыны закон і рэлігія. У краінах капіталу мала што змянілася і ў нашы дні. У Злучаных Штатах Амерыкі, напрыклад, жанчынам плацяць за роўную працу не больш як 58 працэнтаў таго, што атрымліваюць мужчыны. Амерыканская газета «Дэйлі піпс уорлд» прызнавалася: «Каб раптам усе жанчыны ЗША сталі мужчынамі, то падпрыемцы вымушаны былі б выплаціць зароботнай платы на 10 мільярд даў долараў больш, чым выплачваюць зараз».

60 гадоў таму назад, з перамогай Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Расіі пачалася новая эпоха ў лёсе жанчыны. Нізасцю, гноснасцю, подласцю назваў Уладзімір Ільіч Ленін бяспраўе або непаўнапраўе жанчын. Сярод многіх карэзных праблем пераўтварэння свету ён вялікую ўвагу ўдзяляў сацыяльнаму і палітычнаму разняволенню жанчын, іх удзелу ў будаўніцтве сацыялізму і камунізму. У першы дзень існавання Са-

вецкай дзяржавы, у першым заканадаўчым дэкрэце — Дэкрэце аб стварэнні рабоча-сялянскага ўрада — жанчыны і мужчыны былі абвешчаны роўнымі ў сваіх правах па закону. Права, атрыманыя жанчынамі, былі правамі на справе, іх выкананне было гарантавана новай уладай працоўных. Ужо ў другую гадавіну Кастрычніка Ленін адзначаў, што за кароткі тэрмін у адной з самых адсталых краін Еўропы для вызвалення жанчыны зроблена столькі, колькі за паўтара апошніх стагоддзя не зрабілі ўсе разам узятыя перадавыя, адукаваныя, «дэмакратычныя» дзяржавы ўсяго свету. Праз два дзесяцігоддзі ў краіне была дасягнута ўсеагульная пісьменнасць жанчын, хаця буржуазная расійская прэса ў 1908 годзе прадказвала, што на выршэнне гэтай праблемы спатрэбіцца 280 год.

Беларускі часопіс «Работніца і сялянка» ў Міжнародны год жанчыны ў адным са сваіх нумароў звярнуўся да некалькіх жанчын з адной і той жа просьбай: «Раскажыце, калі ласка, сваю радаслоўню!» Адказвалі жанчыны розных узростаў, прафесій, з розным грамадскім становішчам. Пачалі з бабуль, таму што гэту найбольш далёкую радню памяталі яшчэ самі.

«Бабуля чытаць не ўмела, цяжка працавала, малілася богу, думала, што ўвесь свет абмяжоўваецца яе вёскай».

«Я з роду работніц. Бабуля не ведала ніводнай літары. Вучылася чытаць пасля рэвалюцыі. Многа ведала і была надзвычай цікавым чалавекам. Здаецца мне, у яе душы загінуў нейкі талент».

Няздзейснае правяліся ва ўнучках тых цёмных работніц і сялянск дзякуючы Савецкай уладзе, якая дала магчымасць Тацяне Дударавай стаць вучонай, Антаніне Агавай — галоўным канструктарам Мінскага гадзіннікавага завода, Таісе Церахай — начальнікам Вілейскага раённага вытворчага аб'яднання ўпраўлення сельскай гаспадаркі, Тамары Піскуновай — старшынёй Новадубавскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных, Зінаідзе Маёнай — намеснікам міністра харчовай прамысловасці БССР. Валянціна Краўчанка — работніца Гомельскага завода пусковых рухавікоў — самая малодшая з апятаных. Яе маці выгадвала трох дачок і ўсімі трыма можа ганарыцца. Аня — медсястра, Ніна — настаўніца, Валя абрана дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР.

Такіх, як гэта дзяўчына, у нашай краіне многа. Жанчыны не проста працуюць, не проста выконваюць свае вытворчыя заданні, але і многае вырашаюць самі на самым высокім узроўні. У савецкім парламенце — Вярхоўным Саветах СССР — жанчыны складаюць 31,3 працэнта колькасці ўсіх дэпутатаў. У Вярхоўных Саветах саюзных рэспублік гэта лічба яшчэ вышэйшая.

Жанчыны кіруюць складанымі машынамі і вырашчваюць хлеб, вучаць, лечаць, вырашаюць важныя навуковыя праблемы і асвойваюць космас. Праца стала сэнсам іх жыцця. Праца не толькі дзеля грошай, а таму, што жанчына атрымлівае ад яе глыбокае маральнае задавальненне. Творчая праца духоўна ўзбагачае жанчыну, развівае яе асобу, падывае яе аўтарытэт.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

УЗНАГАРОДА РЭСПУБЛІЦЫ

Выдатных вынікаў ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі дасягнулі працоўныя Беларусі ў першым годзе дзесятай пяцігодкі. За павышэнне эфектыўнасці вытворчасці і якасці работы, паспяховае выкананне народнагаспадарчага плана 1976 года Беларускай ССР у ліку іншых па выніках Усесаюзнага сацыялістычнага спаборніцтва прызнана пераможцай і ўзнагароджана пераходным Чырвоным сцягам ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ.

1 сакавіка ў Мінску адбыўся рэспубліканскі сход партыйнага, савецкага, прафсаюзнага і камсамоўскага актыву з удзелам кіраўнікоў і перадавікоў працоўных калектываў, прысвечаны ўручэнню Беларускай ССР гэтай высокай узнагароды.

У прэзідыуме — кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. Машэраў, намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР У. Новікаў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Палякоў,

Анастасія МОУЧУН, якую вы бачыце на здымку У. КРУКА, працуе ткачыхай на Магілёўскім камбінаце шаўковых тканін. Дзяўчына задаволена сваёй работай, бо на прадпрыемстве створаны выдатныя ўмовы для працы і адпачынку жанчын.

Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў, сакратары ЦК КПБ А. Аксёнаў, А. Кузьмін, А. Смірноў, В. Шавлуха і іншыя афіцыйныя асобы.

З прававой на сходзе выступілі У. Новікаў і Ц. Кісялёў. Ганаровую ўзнагароду на сходзе ад імя ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ уручыў намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР У. Новікаў.

ПЛЕНУМ ЦК КПБ

У Мінску 2 сакавіка адбыўся V пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі.

Пленум ЦК КПБ разгледзеў пытанне «Аб задачах партыйных арганізацый рэспублікі па павышэнню эфектыўнасці вытворчасці, якасці работы і дастойнай сустрэчы 60-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі».

З дакладам выступіў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі П. Машэраў.

Даклад апублікаваны ў рэспубліканскіх газетах.

Пленум разгледзеў арганізацыйныя пытанні.

Па абмеркаванню пытання пленум Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі прыняў адпаведную пастанову.

З ДНЕМ НАРАДЖЭННЯ!

Лепшай даярцы племзавода «Чырвоная зорка» Клецкага раёна Марыя Рудко споўнілася 55 гадоў. У дзень юбілею яе дэпла павіншавалі таварышы па рабоце.

Выдатная праца М. Рудко высока ацэнена Радзімай. Жанчына удастоена звання Героя Сацыялістычнай Працы, узнагароджана ордэнам Леніна, медалямі ВДНГ. Марыя Сцяпанавна навучае свайму майстэрству маладых даярак, якія таксама дабываюцца добрых вынікаў у рабоце.

АДЗНАЧАНА НА ВДНГ

Па выніках Усесаюзнага агляду-конкурсу на лепшую забудову і добраўпарадкаванне калгасных і саўгасных пасёлкаў, які праводзіўся на ВДНГ СССР, саўгас «Камуніст» Ельскага раёна ўдастоены дыплама першай ступені.

Цэнтр сядзібы саўгаса — пасёлак Зашыр'е. Тут пабудавана каля двухсот кватэр з усімі выгодамі, гандлёвы цэнтр, дзіцячы сад, школа на 320 вучняў, дом культуры на 400 месцаў, лазня, сучасны жывёлагадоўчы комплекс. Рабочым саўгаса створаны ўсе ўмовы для культурнага адпачынку і высокапрадукцыйнай працы. Вулцы пасёлка добраўпарадкаваны, засаджаны дрэвамі.

У грамадскім жыцці, у рабоце жанчына, бясспрэчна, дасягнула раўнапраўя з мужчынай. А як жа сям'я, каханне, нарэшце, спрадвечны і самы святы абавязак жанчыны — мацярынства?

За лес сонца заходжае,
Ой, маці дачку праваджае,
Праваджаўшы, пастаяла,
Ой, пастаяўшы, спытала:
«Ой, чаго, дочка, стара стала!
Чаго, дочка, стара стала!»
— Ой, састарыла мяне гора,
Ой, далёкае замужжайка,
Далёкае замужжайка,
Ой, нялюбое падружжайка,—

горка скардзілася ў старой песні маладзіца. Бязрадаснае замужжа, залежнасць ад злога свёкра і свякрухі, хваробы дзяцей рана старылі жанчыну, адбіралі здароўе, а з ім і натуральную чалавечую здольнасць радавацца жыццю.

Пры сацыялізме сям'я нараджаецца на зусім новай аснове. Дзяўчыне не патрэбен ніякі іншы пасаг, акрамя таго, які яна атрымлівае ад дзяржавы: раўнапраўе, магчымасць набыць спецыяльнасць па густу і схільнасцях, законы, якія будуць ахоўваць яе дзяцей і яе саму ўсё жыццё. Дзякуючы эканамічнай незалежнасці жонкі, у сям'і зусім інакш, чым раней, складваюцца ўзаемаадносіны. Маладых людзей, якія ўступаюць у шлюб, яднае каханне, агульнасць поглядаў, жаданне дапамагач адзін аднаму ва ўсіх справах.

І ўсё ж жанчына пакуль што не пазбаўлена ад выканання малапрадукцыйнай, нецікавай хатняй работы. А якая з яе працаўніца, калі дома плачуць недагледжаныя дзеці?

Дзіцячыя сады, яслі наведвае ў нашай краіне амаль 10 мільёнаў малышоў, або прыкладна кожны трэці дашкольнік. Выхавацеляў для іх рыхтуюць спецыяльныя факультэты педагагічных інстытутаў. Над пытаннем, як удасканаліць выхаванне ў дашкольных установах, працуюць вучоныя, педагогі, урачы.

Дзеці школьнага ўзросту выхоўваюцца ў школах-інтэрнатах, групках падоўжанага дня, наведваюць студыі дзіцячай творчасці, летам адпачываюць у піянерскіх лагерах. Большую частку матэрыяльных выдаткаў бярэ на сябе дзяржава.

Прэзідэнт Саюза аўстралійскіх жанчын Фрыда Браун, наведваючы нашу краіну, напісала: «Ніхто ў Савецкім Саюзе не спрабуе лагіраваць рэальнасць, адмаўляючы наяўнасць праблем. Наадварот, пытанні далейшага паляпшэння становішча жанчыны, аблягчэння ўмоў яе працы на вытворчасці, дапамогі ў выкананні мацярынскіх абавязкаў — усё гэта абмяркоўваецца ў навуковых колах, у прэсе грамадскасці і дзяржаўнымі органамі, знаходзіць адлюстраванне ў заканадаўстве і практычным жыцці».

XXV з'езд КПСС зрабіў яшчэ адзін крок на шляху да поўнага вырашэння жаночай праблемы. У яго рашэннях — клопат партыі аб жанчыне, аб падняцці яе ролі ва ўсіх сферах грамадскага жыцця, паляпшэнні ўмоў працы і быту працоўнай жанчыны, узмацненне дапамогі дзяржавы сям'ям у выхаванні дзяцей. Сюды ўваходзіць і часткова аплата водпуску маці па доглядзе за дзіцём да аднаго года, і расшырэнне льгот мнагадзетным маці, і павелічэнне яшчэ прыкладна на 3 мільёны месцаў у дашкольных установах.

«Мэта палітыкі партыі, — сказаў Л. І. Брэжнеў, — заключаецца ў тым, каб савецкая жанчына атрымала новыя магчымасці і для выхавання дзяцей, і для большага ўдзелу ў грамадскім жыцці, адпачынку і вучобе, для больш шырокага далучэння да багаццяў культуры».

ЗАПРАШАЕ «ЦЭНТРАЛЬНЫ»

Выдатны падарунак напярэдні святы 8 Сакавіка атрымалі жыхары Цэнтральнага раёна Мінска. Тут адкрыўся новы прадуктовы магазін — універсам «Цэнтральны», гандлёвая зала якога займае 900 квадратных метраў.

Магазін аснашчаны самым найноўшым абсталяваннем і выкарыстоўвае прагрэсіўныя формы абслугоўвання пакупнікоў.

Арыгінальная задума будаўніцтва універсама ў густанаселеным раёне сталіцы, дзе, здавалася б, не было месца для такога вялікага аб'екта. Архітэктары

інстытута «Белгіпрагандаль» Л. Мельнік, Э. Важнік, інжынер Р. Пятроўскі і тэхнолаг А. Сак знайшлі магчымасць рэканструяваць памешканне дзюжачага гаспадарства, прыбудаваўшы да яго новую гандлёвую залу.

У былым гаспадарстве цяпер абсталяваны кафетэры, стол заказаў і штучны адзел. Тут беражліва захаваны архітэктурны стыль 50-х гадоў, калі быў пабудаваны магазін. Па дзвюх мармуровых лесвіцах пакупнікі ўзімаюцца ў гандлёвую залу — светлую, прасторную, упрыгожаную металічнымі канструкцыямі са светлавымі ўказальнікамі.

Пакупнік тут — поўны гаспадар, магазін працуе па прынцыпу самаабслугоўвання. Усе тавары загадзя расфасаваны. Для прадаўцоў таксама прадугледжаны зручнасці — комплексная механізацыя працэсаў разгрузкі і дастаўкі тавараў, фасавачныя апараты, свая сталовая.

Новая гандлёвая зала ўзнята над зямлёй, і прастора пад ёй будзе выкарыстоўвацца для адпачынку жыхароў навакольных дамоў.

НА ЗДЫМКАХ: гандлёвая зала універсама; мяса-фасавачны адзел; кафетэры.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

НА ВАРЦЕ ПРАВОЎ ЖАНЧЫН

На чацвёртай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, што адбылася ў канцы мінулага года, прынята рашэнне стварыць пастаянную камісію па пытаннях працы і быту жанчын, аховы мацярынства і дзяцінства. Чым выклікана стварэнне новай дэпутацкай камісіі? Аб гэтым расказвае загадчык аддзела Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Іван БЕРАСЦЕНЬ.

Вядома, што ў савецкай краіне жанчына мае роўныя правы з мужчынай, яна прымае актыўны ўдзел у вытворчасці, грамадскім жыцці, у кіраванні дзяржавай.

У агульнай колькасці рабочых і служачых, занятых у народнай гаспадарцы нашай рэспублікі, жанчыны складаюць 53 працэнты, а ў асвеце і культуры — 72, у ахове здароўя і сацыяльным забеспячэнні — 84 працэнты.

Госці з-за рубяжа часта пытаюцца: што прымушае савецкіх жанчын працаваць, калі матэрыяльнае становішча сям'і часта дазваляе займацца толькі выхаваннем дзяцей?

Удзел у грамадска карыснай працы забяспечвае жанчыне не толькі самастойны заробтак, эканамічную незалежнасць, але і дае ёй неабмежаваныя магчымасці для развіцця здольнасцей і таленту, для яркага паўнаценнага жыцця.

Савецкае заканадаўства гарантуе жанчынам вялікія правы і льготы. Гэта забарона працы на цяжкіх і шкодных работах, перавод на больш лёгкую работу ў перыяд цяжарнасці, прадастаўленне працяглага аплачываемага водпуску перад родамі і пасля іх, бясплатная медыцынская дапамога, шырокая сетка жаночых і дзіцячых кансультацый, адзіная сістэма сацыяльнага забеспячэння.

Разам з тым правядзенне Міжнароднага года жанчыны, калі ў нас найбольш глыбока і ўсебакова разглядаліся праблемы, звязаныя са шматгранным жыццём савецкіх жанчын, паказала, што мы павінны не аслабляць, а ўзмацняць увагу да «жаночага пытання». Па-першае, для таго, каб не дапускаць нават нязначнага парушэння правоў жанчын, і, па-другое, каб ва ўмовах росту эканомі-

кі краіны і павышэння дабрабыту народа, развіцця сацыялістычнай дэмакратыі яшчэ больш клапаціцца аб мацярынстве і дзяцінстве, аб жанчынах, шырэй далучаць іх да грамадска-палітычнага жыцця.

Раўнапраўе не выклочае асобага становішча жанчыны ў грамадстве. На жаль, аб гэтым іншы раз забываюць. Пытанні аховы працы жанчын, уладкавання іх быту, пашырэння сеткі дзіцячых устаноў на некаторых прадпрыемствах вырашаюцца іншы раз не комплексна.

Камісія па пытаннях працы і быту жанчын, аховы мацярынства і дзяцінства будзе ўдзельнічаць у папярэднім разглядзе Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі і Дзяржаўнага бюджэту рэспублікі перад зацвярджэннем іх Вярхоўным Саветам БССР. Пры гэтым яна зможа прааналізаваць, наколькі поўна адлюстраваны ў плане і бюджэце меры-прыемствы, звязаныя з аздараўленнем умоў жаночай працы, расшырэннем медыцынскіх і дзіцячых дашкольных устаноў, паляпшэннем бытавога абслугоўвання і адпачынку працаўніц, і ўнясе свае прапановы па гэтых пытаннях.

Камісія будзе кантраляваць дзейнасць міністэрстваў і ведамстваў, мясцовых дзяржаўных органаў па выкананню заканадаўства ў справе аховы здароўя і працы жанчын, павышэння іх агульнаадукацыйнага і прафесійнага ўзроўню, аховы мацярынства і дзяцінства, выхавання дзяцей.

На аснове вывучэння і абгульнення вопыту работы на асобных прадпрыемствах, у раёнах і гарадах камісія зможа ўносіць адпаведныя прапановы Вярхоўнаму Савету, ураду рэспублікі, пры неабходнасці ставіць пытанне аб змене заканадаўства па працы і быту жанчын, ахове мацярынства і дзяцінства.

Хто ж уваходзіць у састаў гэтай камісіі? Старшынёй яе выбрана Ала Грыб, якая працавала раней інжынерам на прадпрыемстве, а цяпер — першы сакратар Цэнтральнага райкома

партыі горада Мінска; намеснікам старшыні — Тамара Шымко — салістка Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР. Члены камісіі — вязалышчыца віцебскай панчошна-трыкатажнай фабрыкі «КІМ» Ядвіга Ананчанка, даярка саўгаса «Буракаводчы» Нясвіжскага раёна Тамара Расплатнюк, намеснік дырэктара Варацэвіцкай сярэдняй школы Эсмеральда Нагурная, трактарыст эксперыментальнай базы «Вусце» Аршанскага раёна Анатоль Мацыеўскі і іншыя. Усяго ў камісіі 17 дэпутатаў, якія прадстаўляюць самыя розныя слаі насельніцтва. Значыць, камісія мае прадстаўнічы характар і ў стане кваліфікавана вырашаць задачы, што стаяць перад ёй.

Цяпер камісія вывучае работу Магілёўскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных па ажыццяўленню кантролю за выкананнем дзюжачага заканадаўства ў галіне аховы здароўя і працы жанчын. Дэпутаты сумесна з медыцынскімі работнікамі, юрыстамі, тэхнічнымі інспектарамі прафсаюзаў правяраюць умовы працы і быту жанчын, якія працуюць у вытворчым аб'яднанні «Хімваллако», на швейнай і абутковай фабрыках, камбінаце шаўковых тканін.

Вывучаецца таксама работа медыцынскіх, бытавых і гандлёвых прадпрыемстваў, дзіцячых дашкольных устаноў. Вынікі правэркі будуць абмеркаваны на пасяджэнні камісіі, якая распрацуе адпаведныя рэкамендацыі.

Дзейнасць камісіі накіравана на стварэнне савецкім жанчынам неабходных умоў для найбольш поўнага спалучэння мацярынства з актыўным і творчым удзелам жанчын у грамадскай працы, у занятках навукі і мастацтвам.

Камісія Вярхоўнага Савета па пытаннях працы і быту жанчын, аховы мацярынства і дзяцінства адыграе таксама важную ролю ва ўмацаванні і развіцці дружалюбных сувязей з прагрэсіўнымі жаночымі арганізацыямі іншых краін, ва ўмацаванні міру ва ўсім свеце.

25 ГАДОЎ НА ПАСАДЗЕ СТАРШЫНІ

Ганаровымі граматамі Магілёўскага абкома партыі і аблвыканкома, Быхаўскага райкома і райвыканкома адзначана 25-гадовае знаходжанне на пасадзе старшыні калгаса «Іскра» Марыі Смолкінай.

З эканамічна слабага калгас «Іскра» выйшаў на ўзровень перадавых не толькі ў раёне, але і ў вобласці. Летась па

ўраджайнасці збожжавых гаспадарка заняла другое месца, а па ўраджайнасці бульбы і па вытворчасці льновалакна — першае месца ў вобласці. Карэнным чынам змянілася становішча і ў жывёлагадоўлі.

Праца Марыі Барысаўны была адзначана трыма ўрадавымі ўзнагародамі — ордэнамі Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга, Кастрычніцкай Рэвалюцыі.

пішуць землякі

Паважаныя суайчынніцы!
Прыміце нашы самыя сардэчныя віншаванні з выпадку свята 8 Сакавіка.

Жадаем усім жанчынам любімай Беларусі вялікага шчасця, добрага здароўя і далейшых поспехаў у працы на карысць нашай Радзімы, у барацьбе за мір на нашай планеце і дружбу паміж усімі народамі!

Няхай юбілейны год Вялікага Кастрычніка стане годам міру ва ўсім свеце!

І няхай маці ва ўсіх краінах ніколі больш не пачуюць страшэннае слова «вайна»!

З павагай

Марыя і Люсьен
ГАНЬЯ-ГАРОХ.

Бельгія.

Віншую савецкую жанчыну — паўнапраўную гаспадыню сваёй краіны — са святам вясны — 8 Сакавіка!

Упэўнена, у беларускіх жанчын ёсць усе прычыны, каб сустрэць сваё свята з добрым настроем. Раўнапраўныя члены грамадства, адукаваныя спецыялісты, шчаслівыя маці — яны аддаюць свае веды і сілы на карысць любай Радзіме.

8 САКАВІКА

Са святам вас, дарагія нашы зямлякі.

Вераніка ГОРБАТ.

ЗША.

Сотрудниц редакции и общества «Радзіма» и в их Лидыне поздравляем с Международным женским днем 8 Марта.

Пусть этот день будет самым веселым и радостным в их жизни!

Пусть все последующие дни принесут людям мир и спокойствие!

Я простая женщина. Всю жизнь тяжело физически работала. Писать мне всегда нелегко. Но я постаралась написать небольшое стихотворение к празднику. В нем есть такие слова:

«Там, где нет мира, — войны гуляют, Жизнь и надежду жестоко кромсают.

Женщины мира, сплотите ряды! Пусть мир не знает больше войны!»

Катя ЗВОНАРЕВА.

Канада.

Крокі Кастрычніка

ГОД 1929-Ы

1 СТУДЗЕНЯ Інстытут Беларускай культуры быў пераўтвораны ў Акадэмію навук Беларускай ССР.

5—16 ЛЮТАГА адбыўся XII з'езд КП(б) Беларусі. На з'ездзе прысутнічала 356 дэлегатаў, якія прадстаўлялі 29 330 членаў партыі і 11 877 кандыдатаў у члены партыі. З'езд заслухаў і абмеркаваў справаздачы ЦК, ЦКК — РС і Цэнтральнай рэвізійнай камісіі, а таксама разгледзеў пытанні аб пяцігоднім плане развіцця народнай гаспадаркі і культуры БССР, аб рэгуляванні росту і чыстцы КП(б)Б, аб задачах прафсаюзаў у рэканструкцыі перыяд. З'езд зацвердзіў кантрольныя лічбы першага пяцігоднага плана развіцця народнай гаспадаркі і культуры рэспублікі.

6 МАЯ ў Бабруйскім раёне адбылося адкрыццё саўгаса імя 10-годдзя БССР — першага ў Савецкім Саюзе саўгаса на асушаных балотах. У гэты дзень 11 трактароў вялі ворыва цаліны. На ворыве першай «чырвонай баразны» прысутнічала каля 500 сялян з навакольных вёсак, большасць з іх упершыню бачылі трактар.

8—15 МАЯ праходзіў IX з'езд Саветаў БССР, які аб-

меркаваў і адобрыў пяцігодны план развіцця народнай гаспадаркі БССР на 1928/29 — 1932/33 гады. У рашэнні з'езда ўказвалася, што пяцігодны план адпавядаў асноўным гаспадарчым, палітычным і культурным задачам, якія стаялі перад БССР у галіне індустрыялізацыі і калектывізацыі.

Рабочы клас Беларусі актыўна падтрымаў пачын ленинградскіх рабочых аб правядзенні ў выхадны дзень 6 ЖНІўНЯ Дня індустрыялізацыі. Працоўныя прадпрыемстваў Мінска, Гомеля, Віцебска, Магілёва, Оршы і іншых гарадоў з вялікім энтузіязмам працавалі ў гэты дзень і заробленыя грошы ў суме 300 тысяч рублёў перадалі ў фонд індустрыялізацыі ў фронт.

1 КАСТРЫЧНІКА ўведзены ў эксплуатацыю лесазавод буйнейшага ў СССР дрэвапрацоўчага камбіната ў Бабруйску.

13 КАСТРЫЧНІКА па вуліцах Мінска прайшоў першы трамвай.

30 ЛІСТАПАДА Сакратарыят ЦК КП(б)Б прыняў постанову аб выдзяленні ў лік 25-тысячнікаў 500 перадавых рабочых для пастаянай работы ў калгасах.

ГОД 1930-Ы

30 МАЯ — 12 ЧЭРВЕНЯ праходзіў XIII з'езд КП(б) Беларусі. 356 дэлегатаў прадстаўлялі 39 256 членаў партыі і кандыдатаў у члены партыі. Дэлегаты абмяркоўвалі палітычную і арганізацыйную справаздачы ЦК, ЦКК — РС і Цэнтральнай рэвізійнай камісіі КП(б)Б і даклады аб ходзе выканання пяцігоднага плана развіцця прамысловасці БССР, аб калгасным руху і

ўздыме сельскай гаспадаркі, аб задачах прафсаюзаў у рэканструкцыі перыяд. З'езд запатрабаваў выправіць памылкі ў справе калектывізацыі сельскай гаспадаркі, дабіцца далейшага разгортвання калгаснага руху, умацавання існуючых калгасаў.

10 ЖНІўНЯ ў Мінску адкрылася першая ўсебеларуская сельскагаспадарчая і прамысловая выстаўка.

Адкрыты Мінскі медыцынскі (1 ЖНІўНЯ), Гомельскі педгагічны (30 ЖНІўНЯ) і Беларускі лесатэхнічны інстытуты.

Уступілі ў строй дзюных «Гомсельмаш», фабрыка

Вырабы народных майстроў, традыцыйныя і высокамастацкія, карыстаюцца шырокай папулярнасцю. Гэтыя працавітыя і паважаныя ў нашай рэспубліцы жанчыны, якіх вы бачыце на здымку, сустралялі ў Мінску на выстаўцы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Ніна ПАЎЛАВА — ткачыха са Слуцка, інкрустатар Жлобінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў Галіна САЛАНЧУК, Кацярына АРЦЭМЕНКА — майстар саломалляцення з Магілёва.

«ВЫБРАЛА АРХІТЭКТУРУ»

У невялікім утульным холе перад уваходам у архітэктурна-канструктарскую майстэрню № 1 Інстытута «Белдзяржпраект» усё нагадала, што нядаўна тут панавала вяселішча. Уздоўж сцен, быццам дэкарацыя да нейкага капусніка, развешаны странатыя плакаты з жартаўлівымі вершамі, сяброўскія шаржы...

Я не памыліўся. Было 23 лютага, Дзень Савецкай Арміі, і жанчыны па традыцыі віншавалі з «мужчынскім» святам сваіх калег.

Мужчынам вельмі спадабалася наша віншаванне. Дзяўчаты падрыхтавалі цэлае прадстаўленне: чыталі вершы, уручалі падарункі, пачаставалі мужчын кавай з тортам.

Мая субяседніца — кіраўнік майстэрні, заслужаны архітэктар БССР, намеснік старшын прэзідыума праўлення Саюза архітэктараў БССР, член праўлення Саюза архітэктараў СССР Вольга ЛАДЫГІНА.

Напэўна, цяпер мужчынам прыдзецца нямаля паласаваць галаву, каб адзначыць 8 Сакавіка не менш артыгнальна?

Вядома, але ў іх вялікі вопыт — кожны год яны віншуюць нас таксама весела і шчыра і абавязкова з кветкамі, ды і каву мужчыны ўмеюць гатаваць не горш за нас. Дарэчы, ім даводзіцца цяжэй — жанчын у нашай майстэрні больш.

Ці азначае гэта, што архітэктары ў нас «жаночая» прафесія?

На жаль, сярод не. У цэлым па краіне сярод архітэктараў толькі 30 працэнтаў жанчын. Такія ж прыкладна суадносіны і ў Саюзе архітэктараў БССР.

Чаму, «на жаль»? Хіба мужчыны горш спраўляюцца з гэтай работай?

Спраўляюцца не горш, але хто скажа, колькі таленавітых дойдзідаў мы не далічваемся зараз з-за таго, што не так даўно архітэктары заставаліся толькі мужчынскай справай? Беларусі наогул з гэтай спецыяльнасцю не шанцавала. Да Кастрычніцкай рэвалюцыі ў нас не было ніводнага нацыянальнага архітэктара. Першыя генеральныя планы забудовы Мінска і іншых гарадоў складалі, як вядома, архітэктары Масквы і Ленінграда. Жанчын сярод майстроў старэйшага пакалення не было. Спатрэбіліся многія гады, каб у Беларусі выраслі свае кваліфікаваныя архітэктарскія кадры. Але сёння ўжо беларускіх дойдзідаў немагчыма ўявіць без жанчын. Сярод іх — пяць заслужаных архітэктараў БССР — Аляксандра Давілава з Віцебска, Зінаіда Леўчанка з Брэста, Аксана

Мінска. Жанчыны працуюць на пасадах кіраўнікоў майстэрняў, галоўных архітэктараў праекта, кіраўнікоў брыгад.

Вольга Барысаўна, а які быў ваш шлях у архітэктару?

Можна сказаць, шчаслівы. Сама я мінчанка. Маці хацела, каб я займалася музыкай. Але мне перадалося захапленне бацькі, інжынера-будаўніка. Я выбрала архітэктару, не памылілася — лепшай, бош універсальнай і цікавай прафесіі не ўяўляю. У 1949 годзе скончыла Маскоўскі архітэктурны інстытут і прыехала ў родны Мінск. Зараз балюча ўспамінаюць тыя жудасныя разбурэнні, якія пакінулі ў горадзе гітлераўцы. Зразумела, што больш за ўсё работы было тады нам — будаўнікам і праекціроўшчыкам. Разам з маскоўскім архітэктарам прафесарам Баршчом удзельнічала ў забудове Ленінскага праспекта, «мае» дэмаі на плошчы Перамогі з боку вакзала, дом на вуліцы Я. Купалы супраць парку, кварталы на вуліцы Казлова. Першая самастойная работа — жылы дом на рагу вуліц Варшавскай і Краснай.

Вы пачыналі з праектавання жылля. Ці адрозніваюцца праекты тых гадоў ад вашых сучасных работ у гэтай галіне?

Безумоўна. Час, што рэалізуе гэтыя праекты, у дачыненні да архітэктары — цэлая эпоха. Тады мы не ведалі, што такое індустрыяльныя метады домабудаўніцтва. Пануючы быў стыль класіцызму — пілястры, паўкалоны, карнізы, ліпныя ўпрыгажэнні, манументальная кладка... Будаваў кожны дом па асобнаму праекту, але хутка зразумелі, што такімі тэмпамі жыллёвую праблему не вырашым. Зараз будзем шмат, і трэба адзначыць, на высокім эстэтычным узроўні. Навучыліся ўдала выкарыстоўваць неабмежаваныя метады індустрыяльных метадаў узвядзення жылля, калі кватэры цалкам вырабляюцца на заводах, а на мантажных пляцоўках застаецца зварыць іх у пэўным парадку. Ды і якасць самога жылля вельмі змянілася. Раней у адну кватэру засялялі па некалькі сем'ях. Цяпер кожнай сем'і — асобная кватэра, ды яшчэ і палепшанай планіроўкі, з вялікімі дапаможнымі памяшканнямі, асобнымі пакоямі, паркетам, лоджыямі.

А якія з уласных работ вам падабаюцца больш за ўсё?

Кожная работа нечым дарагая. Да кожнай ставімся, як да ўласнага дзіцяці. Шмат сіл затрачана на праектаванне комплексу балніцы і анкалагічнага інстытута ў Бараўлянках

Мінска. Жылая Паркава магістралі, вялікая работа — праектаванне жылога мікрараёна Веры Харужай-1. Але, напэўна, самай вялікай сваёй удачай лічу праект Палаца воднага спорту ў Мінску. Комплекс атрымаўся светлым, радасным, прыгожым. Ён стаў надзвычай папулярным у мінчан, а іх удзячнасць — лепшая ўзнагарода за працу. Работа над завяршэннем комплексу працягваецца, і з часам ён стане унікальным спартыўным збудаваннем у рэспубліцы.

Вольга Барысаўна, ці можна гаварыць аб нейкіх адрозненнях у прыняцях праектавання архітэктараў мужчын і жанчын?

На такое пытанне мне ўжо даводзілася адказваць, прычым, з міжнароднай трыбуны. Сярод заходніх спецыялістаў існуе думка, што жанчыны можа больш-менш удала рашаць інтэр'еры, працаваць у так званых «малых формах», але не здольна мысліць у горадабудаўнічых маштабах. Маўляў, гэта выцякае з яе псіхалагічных асаблівасцей. Гэта тыповы прыклад дыскрымінацыйных адносін да жанчын. Каб даказаць адваротнае і дабіцца права атрымаваць заказы нароўні з мужчынамі, жанчыны-архітэктары з капіталістычных краін арганізавалі Міжнародны саюз жанчын-архітэктараў. Некалькі год назад я ў складзе дэлегатаў савецкіх жанчын-архітэктараў сабралася ў Парыжы. Там, у Гранд-Пале была наладжана выстаўка работ 50 савецкіх жанчын-архітэктараў. Гэтымі праектамі, нават сваёй прысутнасцю, мы даказвалі, што жанчыны можа паспяхова працаваць ва ўсіх родах архітэктары — прамысловай, грамадзянскай, горадабудаўніцтва. Важна толькі, каб грамадства стварыла ёй для гэтага пэўныя ўмовы.

Наша краіна член гэтага Саюза?

Не, бо ў нас няма асобнага саюза архітэктараў-жанчын. Зрэшты, нам і не патрэбна такая арганізацыя, бо жанчыны-архітэктары ў СССР абсалютна роўныя ў сваіх правах з калегамі-мужчынамі. Мы прымаем удзел у кангрэсах Міжнароднага саюза архітэктараў-жанчын. І нашы дэлегаты заўсёды, як і на Парыжскай выстаўцы, выклікаюць велізарную цікавасць з боку прадстаўніц капіталістычных краін. Ні ў адной з іх жанчына-архітэктар не мае такой магчымасці для творчасці, як у СССР. Гэта прызвала і прэзідэнт Саюза мадам Саліяж дэ Эрбэз дэ ля Тур, якая была ў БССР, і ў тым ліку ў нас у Мінску.

МИЛУЛЫМ летам гасціла ў Беларусі сям'я Каздрой. Я сустрэлася з землякамі напярэдадні іх ад'езду ў Злучаныя Штаты Амерыкі, папытала пра ўражання. «Мне найбольш запомніліся савецкія жанчыны, — адказала Гелена Каздрой. — Іх грамадская значнасць выклікае ў мяне захапленне, нават зайздросць. Я ўсё жыццё была толькі жонкай, і хаця мела дастатак, бачыла свет і людзей, адчуваю цяпер, што многія радасці абмінулі мяне».

Гэтыя словы запалі ў памяць. І падказалі перад 8 Сакавіка 1 тэму для інтэрв'ю. Што думаюць мае сучасніцы пра ролю жонкі? Якія рысы, на іх думку, характарызуюць сучасную савецкую сям'ю? Ці шчаслівыя яны ў шлюбе? Пытанні пра мужа і дзяцей, як правіла, я не паспявала задаць, бо суб'екты адразу пераходзілі да сваіх сямейных спраў.

ПРАЦАВАЦЬ, КАБ ЗАХАВАЦЬ ЖАНОЦКАСЦЬ

Тамара САУЧАНКА, жонка міністра аховы здароўя Мікалая Саўчанкі:

Шлюб немагчымы без адзінства поглядаў і мэт, без узаемапавагі, узаемадапамогі. У нашай сям'і ўсе медыкі. Я загадваю аддзяленнем функцыянальнай дыягностыкі ў Мінскай абласной бальніцы, сын — асістэнт кафедры сасудзістай хірургіі, дзячэ заканчвае інтэрнатуру, дачка і нявестка — студэнткі медыцынскага інстытута. Толькі чатырохмесечны ўнучак Аляжак яшчэ не вызначыў сваё прызначэнне.

Усе ў нашай сям'і вельмі занятыя, таму разам збіраемся рэдка, толькі на вялікія свята. Дома свае службовыя справы стараемся не абмяркоўваць, каб не ўплываць на Мікалая Яўсеевіча, падначаленымі якога ў пэўнай ступені ўсе мы з'яўляемся.

Ды і наогул мы не дамаседы. Як толькі выпадае вольны час, мы з мужам, а часта далучаюцца і дзеці, ідзем у тэатр, на канцэрт, у кіно. У водпуск амаль заўсёды едем разам, любімае месца — Крым.

Хатнюю мітусню я ўвогуле не люблю, аддаю перавагу рабоце ў клініцы, выкананню грамадскіх даручэнняў. Гадоў пятнаццаць ужо ўдзельнічаю ў выпуску насценных газет. Бачыце, пальцы перапацканыя ў фарбу — маюю чарговы нумар да жаночага свята. Калі пастаянна знаходзішся ў калектыве — адчуваеш сябе патрэбнай людзям, бачыш плён сваіх клопатаў. Я лічу, што працаваць неабходна нават жанчыне матэрыяльна забяспечанай — дзеля таго, каб захаваць жаночасць.

У пачатку нашага сямейнага жыцця даводзілася часта пераязджаць, жылі мы часам на прыватных кватэрах, не ўсюды была магчымасць уладкаваць малых у дзіцячы сад. Калі палічыць, то гадоў сем я займалася выключна домам, дзецямі, стварала ўмовы для работы мужа. Гэтага патрабавалі аб-

ставіны. Ніякіх нянек ці памочніц у мяне не было. І не ў маім характары рабіць з гэтага праблему. Лічу, што жыццёвым дробязям не варта надаваць такога значэння, каб яны засланялі галоўную мэту чалавека.

ЖОНКІ

СПРЭЧКІ ТОЛЬКІ ТВОРЧЫЯ

Вера БАГАТЫРСКАЯ, жонка народнага артыста БССР Ігара Сарокіна:

Васемнаццаць гадоў мы ідзем па жыцці разам. І я часам пытаю сябе: чаму менавіта мяне лёс узнагародзіў такім цудоўным мужам, даў магчымасць стварыць такую сям'ю, дзе пануе каханне, узаемапавага, а пачуццё гумару засцерагае ад нейкіх жыццёвых непрыемнасцей?

Першы раз мы сустрэліся... О, гэта так памятна! Я працавала тады ў Адэскім оперным тэатры. Публіка там своеасабліва. Спектакль мог пачацца амаль пры пустой зале, але выдатны выканаўца імгненна «збіраў» аматараў музыкі, і да трэцяй дзеі глядачы перапаўнялі нават балкон. Падобнае здарылася ў той вечар, калі замест захварэўшага спевака ў оперы «Рыгалега» дэбютаваў Ігар Сарокін, толькі што прыняты ў тэатр. Потым мы разам рыхтавалі партыю Дэмана, праграму камернага канцэрта... Мне здаецца, што сама па сабе я нібы перастала існаваць. Хаця паранейшаму працую канцэртмайстрам, была на гастрольях у самых аддаленых кутках Савецкага Саюза і ў музыцы маю ўласныя густы і схільнасці. Дарэчы, спрэчкі ў нашай сям'і бываюць, і даволі гарачыя, але толькі па якіх-небудзь творчых пытаннях. І заўсёды прыходзім да згоды. А ў паўсядзённасці — куды ехаць адпачываць, каго запрасіць у госці, што згатаваць на абед — разумеем адзін аднаго з паўслова.

Мае адносіны да мужа, павяга да яго глыбокай унутранай культуры, такту, захапленне талентам у значнай меры яшчэ ў дзяцінстве перадаліся дачцэ.

Першае слова, якое напісала, вывучыўшы літары, было «тата». Цяпер Лізавета — студэнтка першага курса кансерваторыі.

Агульнасць інтарэсаў, я лічу, маюе сям'ю. Да таго ж задаволенасць абранай прафесіяй, адчуванне сваёй грамадскай карыснасці надаюць жанчыне годнасці, пашыраюць яе круггляд, робяць яе раўнапраўным членам шлюбнага саюзу.

ВЕРЫЦЬ І ЧАКАЦЬ

Вера АНКУДА, жонка майстра спорту СССР Валерыя Анкуды:

Знаёмыя дзяўчаты часам мне зайздросцяць: маўляў, зноў твой муж стаў чэмпіёнам і яго партрэты з'явіліся ў маладзёжных і спартыўных газетах. Кажуць, ён выступаў на новым аўтамабілі... А ці давярае ён табе вадзіць уласную «Волгу»? Адказваю заўсёды жартам, бо не хапае сіл кожны раз тлумачыць, як хвалююся я перад кожным спаборніцтвам, з якім нецярпеннем чакаю, што чарговае абяцанне праз год пакінуць спорт — спраўдзіцца.

Самыя шчаслівыя дні ў нашай сям'і бываюць пасля вяртання Валерыя з аўтагонак. Дочкі літаральна вісяць у яго на шыі, сябры па тэлефону цікавяцца падрабязнасцямі выступленняў, а ў мяне прыбаўляецца гаспадарчых турбот.

Потым зноў ён позна затрымліваецца ў гаражы, рыхтуючы машыну, забываючы своечасова паабедкаць ці павячэраць. Я складаю яму ў дарогу чыстыя кашулі і шкарпэткі...

І вось калона ярка пафарбаваных спартыўных машын спыняецца ля універмага, дзе я працую. Зноў развітанне. Усміхаюся, жадаю мужу і яго сябрам удалых стартаў і фінішаў, прашу не рызыкаваць без партрэты. «Ты ж ведаеш, са мною нічога не здарыцца», — сулакойвае Валерыя. Мае трывогі для яго не сакрэт. З усяе сілы стрымліваю слёзы і жаданне папрасіць, каб не ехаў... Усё роўна не паслухае, то не варта і пачынаць.

І штодзень сама буду прапраўляць Анжэлу ў школу, Свету — у дзіцячы сад, потым бегчы на работу, а вечарам чакаць тэлефоннага званка і верыць, што ўсё будзе добра. Скончыць Валерыя інстытут, падраснуць дочкі, пайду вучыцца сама. Калі ў сям'і пануюць згода і каханне, што яшчэ трэба жанчыне?!

Эмацыянальны маналогі маіх суб'ектываў — а лёс кожнай непаўторны — даюць, аднак, агульную, аб'ектыўную карціну савецкай рэчаіснасці, што так уразіла Гелену Каздрой, гасцю з ЗША. Сямейныя жанчыны працуюць, вучацца, каб сцвердзіць сябе як асобу, каб раскрыць свае здольнасці, прынесці грамадству карысць. Часам з-за нейкіх абставін — вялікай колькасці дзяцей ці чыёйсьці хваробы — жанчына змушана абмежаваць сябе колам сям'і. Але яна заўсёды ўспрымае гэта як часовы паварот лёсу і верыць, што ўсё яшчэ наперадзе.

Валенціна ТРЫГУБОВІЧ.

УРУЧЭННЕ ТАВАРЫШУ П. МАШЭРАВУ

ЎЗНАГАРОДЫ РЭСПУБЛІКІ КУБА

Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Рэспублікі Куба ў СССР С. Агірэ дэль Крыста, які знаходзіўся ў Мінску, 3 сакавіка быў прыняты кандыдатам у члены Палітбюро ЦК КПСС, першым сакратаром ЦК КП Беларусі П. Машэравым.

У час прайшоўшай цёплай, сяброўскай гутаркі паслу было расказана аб развіцці эканомікі, навукі і культуры рэспублікі, аб удзеле Беларускай ССР у развіцці савецка-кубінскага супрацоўніцтва. Пасол у сваю чаргу адзначыў адносіны шчырай брацкай дружбы і супрацоўніцтва, якія паспяхова развіваюцца паміж народамі Кубы і Савецкага Саюза, падкрэсліўшы пры гэтым вялікае значэнне сумеснай барацьбы нашых краін за справу міру і сацыялізму.

Па даручэнню Палітбюро ЦК Кампартыі Кубы і ўрада рэспублікі таварыш С. Агірэ дэль Крыста ўручыў таварышу П. Машэраву медаль «XX гадавіна», устаноўлены ў азнаменаванне 20-годдзя штурму казарм Манкада, які пачаў пачатак кубінскай рэвалюцыі.

На гутарцы і пры ўручэнні ўзнагароды прысутнічалі сакратар ЦК КП Беларусі А. Кузьмін, першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР У. Міцкевіч, загадчыні аддзелаў ЦК КПБ С. Броннікаў і В. Крукаў, міністр замежных спраў БССР А. Гурыловіч.

за мяжой і дома

ДРУЖАЛЮБНАЯ СУСТРЭЧА

Генеральны консул ГДР у Мінску Л. Волерт наладзіў 1 сакавіка сяброўскую сустрэчу ў сувязі з 21-й гадавінай утварэння Нацыянальнай народнай арміі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

На сустрэчы прысутнічалі сакратар ЦК КПБ В. Шавялуха, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР, старшыня Дзяржплана БССР П. Коханаў, загадчык аддзела замежных сувязей ЦК КПБ С. Броннікаў, сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. Чагіна, міністр замежных спраў БССР А. Гурыловіч, член Ваеннага савета — начальнік Палітупраўлення ЧБВА генерал-лейтэнант А. Дзебалюк, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, военачальнікі.

У час сустрэчы, якая прайшла ў сардэчнай, брацкай абстаноўцы, выступілі генеральны консул ГДР у Мінску Л. Волерт і першы намеснік камандуючага войскамі ЧБВА генерал-лейтэнант танкавых войск А. Семірэнка.

У заключэнне быў паказаны фільм аб Нацыянальнай народнай арміі ГДР.

Сакавік.

Фота М. МІНКОВІЧА.

МЕЖНАЦЫОНАЛЬНЫЯ БРАКІ: АНОМАЛІЯ ІЛИ ЗАКОНОМЕРНОСТЬ?

Выбор спутника жизни любой национальности — одно из проявлений человеческой свободы. И если межнациональные браки расцениваются в обществе как аномалия, то едва ли такое общество можно считать демократичным.

— Демократично ли в этом смысле Советское государство?

С таким вопросом корреспондент Агентства печати Новости Наталья САРАФАНОВА обратилась к заместителю директора Института этнографии им. Н. Миклухо-Маклая Академии наук СССР Людмиле ТЕРЕНТЬЕВОЙ.

— Судите сами. — сказала она, — в СССР смешанные браки исчисляются сейчас миллионами. Во многих городах и поселках каждый пятый, а в некоторых и каждый третий брак — межнациональный. Я конста-

тирую это с особым удовлетворением и заинтересованностью...

— Почему?

— С каждым годом прибавляется все больше материала для исследователей. Ведь советские этнографы располагают удивительной «лабораторией» в масштабе огромной страны, где живет более ста наций и народностей. Это во-первых. А во-вторых, поэтому, что моя судьба тоже служит подтверждением общего правила — укрепления дружбы между народами. В нашей семье объединилось несколько национальностей. Я русская, мой муж еврей, дочь замужем за немцем, гражданином ГДР, а внучатый племянник женат на татарке...

— Но как разрушались межнациональные барьеры? Ведь до социалистической революции 1917 года в

России смешанные браки были редкостью...

— Все граждане страны независимо от национальности, пола, вероисповедания и социального происхождения получили, по Советской Конституции, равные права. С развитием образования (в СССР в основном завершён переход ко всеобщему среднему) и культуры постепенно исчезают национальные и религиозные предрассудки. Сближению наций и народностей способствуют миграционные процессы. С начала индустриализации страны (конец двадцатых годов) по 1970 год в города переехало 60 миллионов новых жителей. В основном едет, конечно, легкая на подходе молодежь. На некоторых крупных стройках я встречала представителей семидесяти наций и народностей.

— Не мешает ли сближению наций языковой барьер?

— Его не существует. Хотя все нации и народности имеют возможность учиться на родном языке, говорят и пишут на нем, средством общения между ними стал русский. И это также помогает сближению.

— Смешанные браки случались и раньше, но их «инициаторами» выступали, как правило, мужчины...

— Они и теперь первыми делают предложение (а не «берут» в жены, как было раньше). Но в брак вступают на равных. Потому что советская женщина не только равноправна с мужчиной, но и экономически независима. Каждый второй работник в народном хозяйстве — представительница «слабого» пола. Из каждой тысячи работающих женщин 769 имеют высшее и среднее образование. Мужчины здесь даже слегка отстают.

[Окончание на 6-й стр.]

Падзеяў у літаратурным жыцці Літвы стаў выхад у свет дзвюх кніг «Палескай хронікі» лаўрэата Ленінскай прэміі Івана Мележа. Іх масавым тыражом выпусціла вільнюскае выдавецтва «Вага».

Па добрай традыцыі яно шырока знаёміць літоўскага чытача з лепшымі творами літаратуры беларускага народа. Тут неаднаразова выпускаліся кнігі Янкі Купалы, Максіма Танка, Пётры Бровкі, Васіля Быкава, Івана Шамякіна і іншых. Хутка выйдзе ў свет зборнік паэзіі народнага паэта Беларусі Аркадзя Куляшова. Яго кніжка папоўніць серыю «Сусор'е», у якой сабраны лепшыя творы паэзіі савецкіх рэспублік.

ЭКСПАНАТЫ МУЗЕЯ

Раздзел рэдкіх кніг Навагрудскага Дома-музея Адама Міцкевіча папоўніла выдадзеная ў Фларэнцыі паэма «Конрад Валенрод». Побач з ёй размешчаны некалькі апошніх выданняў твораў паэта, якія наступілі з Варшаўскага літаратурнага музея, у тым ліку паэма «Пан Тадэвуш».

Сярод іншых навінак музея — арыгінал карціны заслужанага мастака РСФСР С. Панкратова «Пушкін і Міцкевіч на Няве», якую прыслаў з Ленінграда сын мастака.

Сярод амаль трох тысяч экспанатаў асноўнага фонду музея — медаль Міністэрства культуры і мастацтва Польскай Народнай Рэспублікі «За заслугі ў галіне польскай культуры». Ён узнагароджаны супрацоўнікі музея за вялікую работу па прапагандзе літаратурнай спадчыны класіка польскай літаратуры.

Унікальныя выданні захоўваюцца ў сектары рэдкіх і старажытных кніг Беларускай дзяржаўнай бібліятэкі імя У. І. Леніна.

НА ЗДЫМКУ: бібліятэкар Н. КУШНЕРАВА і загадчыца сектара Е. АНЦІПАВА рэгіструюць новыя паступленні. Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

У БОГІЯ духам могуць дазволіць сабе толькі на танны аптымізм. Але затое сыпяць ім без меры направа і налева, імкнучыся заразіць сваім бадзёрным энтузіязмам усіх, з кім сутыкаюцца.

Такімі ўжо сляпала прырода гэтых людзей — здараюцца ж і ў яе нерэнтабельныя выдаткі. Дзяшовыя аптымісты, аднак, таму-сяму ў капеечку абыходзяцца.

Не адчуваючы пад нагамі цвёрдай глебы сучаснасці, яны нацэліліся толькі на будучыню, але будучыня для іх абрываецца на даўно пражытым часе. Так і носяцца яны ў нейкай мікрацыянальнай прасторы — ні то прывіды, ні то жывыя істоты.

Калі браць канкрэтны персанажы гэтага самнамбулічнага спектакля, то мы заўважым, што яны носяцца з канкрэтнымі ідэямі: вызваліць Беларусь ад «бязбожнага камунізму» і ўсталяваць «залаты век» пад эгідай БНР.

Прыхільнікі гэтай надзвычай арыгінальнай ідэі, якая апошнім часам, трэба прызнацца, вельмі пала ў цане, свабодным аптымізмам ужо самому чорту вушы праелі. А што казаць пра людзей, якія вымушаны жыць з імі побач? Хочаш не хочаш, а слухай, пра што звоняць у царкоўных прыходах і клубх беларускіх паслядоўнікаў Гебельса.

А малінавы звон абвясчае: на Беларусі чакаюць не дачакаюцца заморскіх гасцей на чале з самім «прэзідэнтам» БНР; брычка Рады даўно пастаўлена на ўсе чатыры колы і дзёгцем восі падмазаны; усе «міністры» і дзень і ноч у мулкім хамуце: то наперад — на «ветэранскі парад», то назад — на «тыдзень паняволеных народаў», то ўправа — да вызвольнай мэты, то ўлева — на беларускія могілкі ў Іст-Браунсвік; усе ў гадоўнасці нумар адзін, вось толькі б падарожны ад Кангрэса ЗША выкланчыць...

Магу залажыцца, што леташняе выступленне Антона Шукелойца на 58 угодках БНР, — ні больш ні менш як на падарожны грошы і было настаўлена. Ягамосць старшыня галоўнай управы Беларуска-амерыканскага задзіночання (БАЗА) Шукелойца, не сам ад сябе, а з бласлаўлення рады БНР, кляўся і бажыўся перад публікай, што «Беларуская дэмакратычная рэспубліка хутка (заўважце — хутка!) будзе адноўлена».

Ну, як гаворыцца, дай жа, божа, кавалера ды пад мае мыслі... Але ці мала палітыканаў з нацыянальна-свядомага агарода ўжо спяклося ў полымі спекулятыўнага аптымізму, разбіла лбы аб непераадольны мур рэальнасці, прымаючы яго за «спрыяльную перспектыву». Ды вось жа зусім нядаўна яшчэ адзін прарок з нацыяналістычнага бюро прадраканняў і спадзяванняў у асобе прэзідэнта БЦР Радаслава Астроўскага, не дачакаўшыся гэтага «хутка», адправіўся ўслед за Міколам Абрамчыкам і бравым генералам Францішкам Кушалем да чарцей смалу варыць. А бач ты! Знаходзяцца ж зноў ахвотнікі біцца галавой аб сцяну!

Таму я не здзіўлюся, калі на сёлетніх угодках БНР той самы Шукелойца ці іншы прамоўца раскрые, нарэшце, гэта містычна-шулерскае «хутка» і назаве больш канкрэтны тэрмін аднаўлення БНР. А то мы, бедныя, тут ужо зачкакаліся панскай ласкі. Але будзем спадзявацца, што калі не цяпер, то ў чацвер. Што ў мяне ўсяляе такі аптымізм і жывіць надзею? Тое, што і ў Антона Шукелойца — размах і плён дзейнасці рады БНР, да якой вельмі пасуе афарызм: ні ў кола, ні ў мяла.

Калі мерыць тым жа перспектывным аршынам, якім карыстаюцца нявольнікі вызвольнай ідэі, то дзейнасць гэта не можа не выклікаць чароўнага замілавання... і спагады. Не толькі ў «беларускай грамады», але і ў саміх амерыканцаў ці англічан, сярод якіх яны жыруюць і займаюцца палітыканствам.

Нацыянальна-свядомая дзейнасць у наш век — гэта не нейкая там сухая канцыляршчына і зашпіленая на ўсе гузікі афіцыйна-шчына. Цяпер гэта — маляўнічы спектакль, або шоу, які ідзе амаль без антрактаў. Такая пастановачная работа, па задуме яе рэжысёраў, павінна дапамагчы ў наступным: узгадаваць беларускае эмігранцкае асяроддзе, асабліва маладое, у нацыяналістычным духу ды загартваць яго супраць «бачыл камунізму», «уславіць беларускае імя», прымусяць «дэмакратычны Захад» паспачуваць «беларускай справе».

Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ПАМФЛЕТ

Ад сябе дадам, што акрамя чыстай сімпатыі і спагады «беларуская справа» мае пільную патрэбу ў субсідыях. Адкуль яны плывуць, з кішэні беларуса-эмігранта ці амерыканскага падаткаплатцельчыка, не мае значэння, — за спектакль належыць плаціць.

І плаціць. За той жа штогадовы «тыдзень паняволеных народаў». Ці то сенатары і мэры некаторых гарадоў заражаюцца дзяшовым аптымізмам рады БНР, ці то самі хочучы пагрэць рукі ля антысавецкага вогнішча, але вядома адно: за балаганнае шэсце паяцаў трэба расплачвацца не толькі доларамі, але і ўласнай рэпутацыяй.

А глядзець няма на што! Летась, па прызнанню самога «Беларуса», удзел беларускай групы ў «тыдні паняволеных народаў» у Лос-Анджэлесе «быў вельмі сціплы». Каб не спадарыня Гэлена Тур, якую запазычылі аж з Лондана, то Чаславу Найдзюку з дочкамі больш і падмогі не было б. Спектакль ледзь не праваліўся. А так усё ж выйшлі «шчыльнымі радамі».

Духоўная голь, кажуць, на выдумкі кітрая. Каб прыкрыць сваю ўбогасць і кінуцца ў вочы публіцы, што тарашчыла вочы на гэтае шэсце, Найдзюк на сабе кашулю спісаў і дочка адпаведным чынам размаляваў. На ім была нейкая цыркавая світка, на якой ва ўсе грудзі наляпаны надпіс «Byelorussia», а крыху ніжэй, на самым пупе, «пагоня» няслася ў зазмгленую далечыню без перадыху. Дочкі трымалі транспаранты, якія гатрабавалі, каб у амерыканскіх

школах вывучалі гісторыю будучай саюзнай дзяржавы ЗША — Беларускай народнай рэспублікі.

Сямейную калону Найдзюкоў заўважылі ў натоўпе. І нават зашпталіся: «Гэта тая БНР, што каля Іспаніі знаходзіцца?»

Я хачу звярнуць увагу на сямейныя калоны як на з'яву надта ж перспектывную. Пра іх шэлчуцца не толькі ў натоўпе, але часам уголас абвясчаюць з трыбун. У такім выпадку гэта выклікае на беларускім падворку ў Амерыцы не проста прыўзняты тонус, а фурор да ікаўкі. Я ніколі не перабольшваю. Вось пачытайце, як захлапаецца ад энтузіязму «Беларусь»:

«Калі мы збліжэліся да трыбуны, дык я сваім вушам не верыў, як праз галаснік была абвешчана Беларусь, краіна, паняволеная камунізмам, ды тое, што ейныя прадстаўнікі змагаюцца за ейнае вызваленне; проста не хацелася верыць, што амерыканец, які абвясчаў усе групы, гэтак выразна абвясціў Беларусь» (1).

А гэтых прадстаўнікоў, якія дарэмна трэплюць імя Беларусі, было ўсяго паўтара чалавека — сямейная калона панюў Рамукоў з Чыкага. І зноў тая ж бутарфорыя, тое ж яркае апяранне: «Група беларусаў на парадзе была невялікая, але вельмі добра аформленая»...

Аднак мушу прызнацца, што ў апошні час пастаноўчыкам нацыяналістычнага спектакля нават самага найдзешавейшага аптымізму, што прадаецца па стратных цэнах, — і таго нестася. Я так мяркую, што крызіс, які ўзяў за горла мілы сэрцу нацыяналістаў Захад, не мінуў і «беларускага вызвольнага руху». Сведчыць аб гэтым не толькі банкруцтва ідэі штогадовага правядзення «тыдня паняволеных народаў», але і абыякавасць беларускай эміграцыі да іншых палітычных клауднаў рады БНР.

Пра што гаварыць, калі чытаеш вось такія радкі ў беларуска-англійскім выданні «Час»: «...З цяжкім сэрцам пакінуў я ўчора сцены музычнай залі Білтмор-гэтэлю ў Нью-Йорку, дзе ўжо ад даўжэйшага часу Беларуска-амерыканскае задзіночанне ладзіць урачыстыя сходы, прысвечаныя ўгодкам незалежнасці БНР».

А дзе яно будзе лёгка на сэрцы, калі «сакавіцкія ўрачыстасці, якія заўсёды на-паўнялі» раду і тых, хто каля яе пасецца, «надзеяй і моцнай верай у лепшую будучыню», ператварыліся ледзь не ў хаўтуры. Спектакль не адмянілі, а шоу не адбылося!

Твары нацыянальна-выдубленых змагароў сталі посна-кіслымі, калі яны заўважылі, што «ў зале было менш людзей, як у мінулыя гады». І зусім скіслі, як угледзелі, што «два першыя рады крэслаў пуставалі ў той час, калі звычайна былі запоўнены гасцямі і прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцей». Але самае жудаснае было наперадзе: на ўгодкі не з'явіўся ніводзін прадстаўнік Кангрэсу!

Ці не азначае ўсё гэта, што камедыя пад назвай «беларуская вызвольная справа», ушчэнт зайграная нацыяналістычнымі дзеячамі, надакучыла нават іх апекунам? А раз так, то яны ў любы момант могуць пазбавіць іграюць палітычнага крэдыту. Што ж тады — ісці сабакам сена касіць? Крыж божа!

Не, не! У рады БНР яшчэ ёсць выйсце. Цяпер, у данай аптымістычнай сітуацыі сама што падумаць аб пераходзе ад сістэмы раздробленых сямейных калон да пэасобнага, але затое масавага самаспаплення. На галавешках бяглых трызненняў і вар'яцкіх ідэй аднаўлення БНР.

МЕЖНАЦІОНАЛЬНЫЯ БРАКІ: АНОМАЛІЯ ІЛИ ЗАКОНОМЕРНОСТЬ?

[Окончание. Начало на 5-й стр.]

их с таким образованием 767 из тысячи.

Юридическое, экономическое, культурное равенство способствует тому, что во всех 15 союзных республиках СССР численное соотношение мужчин и женщин разной национальности, вступающих в брак, почти одинаково.

— Но все же сказывается, вероятно, национальные и религиозные предрасположения?

— Пока да, но все в меньшей степени. Советское законодательство исходит из того, что все человечество — единый биологический вид, что не существует «полноценных» и «неполноценных» рас. А нарушение равного или национального равноправия отнесено к числу государственных преступлений.

С ростом атеизма уменьшается влияние религиозной принадлежности при заключении браков. В районах Прибалтики, к примеру, заметно

участились браки местных юношей и девушек с русскими. Они стали частыми также между литовцами из бывшей католической среды и латышами из протестантской.

— А как складывается жизнь семьи, в которой отец и мать — представители разных национальностей? Крепка ли межнациональная семья?

— В советских межнациональных семьях, отмечают социологи, процент разводов гораздо ниже, чем при национально-однородных браках. Причина, видимо, в том, что смешанные браки заключаются более обдуманно, более строго взвешиваются все «за» и «против».

— А к какой же национальности принадлежат дети, рожденные от смешанных браков?

— Оформление национальной принадлежности юридическим путем происходит по достижении шестнадцати лет, когда юноши или девушки получают паспорт. Юный гражданин

должен сам определить свою национальность — по матери или отцу.

Эта проблема решается молодежью по-разному. На выбор национальности влияют и этническая среда, в которой живет семья, и продолжительность связей между нациями родителей, сила семейных традиций, близость языка и т. п. Так, к примеру, подростки из украинско-русских семей, живущие в городах Украины, определяют себя обычно украинцами, а за пределами этой республики дети из таких семей чаще относят себя к русским.

— Растет ли количество межнациональных браков в стране?

— Если сравнительно недавно каждый десятый брак в СССР был смешанным, то теперь их число возросло до 14 процентов от общего количества семей (60 миллионов). В таких республиках, как Латвия, Казахстан, Украина, каждый пятый брак — межнациональный. За последние годы удельный вес национально-смешанных браков в городах Среднеазиатских республик заметно

вырос, достигнув 43,6 процента против 17 процентов в 1959 году.

Процесс этнического смешения достиг высоких показателей во многих автономных республиках, областях и национальных округах, причем как в городах, так и в селах. «Лидером» здесь стала Карельская автономная республика, где число межнациональных семей превышает 30 процентов их общего количества. При этом в селах число таких семей больше, чем в городах. А в некоторых районах Карелии, куда на лесозаготовках приезжают люди со всей страны, каждая вторая семья — смешанная.

— Какова оценка межнациональных браков учеными-этнографами?

— В СССР за шестьдесят лет Советской власти сформировалась новая историческая общность людей — советский народ. И каждый межнациональный брак укрепляет эту великую общность.

ШКОЛА ДЛЯ БАБУЛЬ

Па даўняй традыцыі ў нашай краіне выхаваннем дзяцей займаюцца не толькі мамы і таты. Самую шчырую цікавасць да гэтай справы праяўляюць дзядулі і бабулі. Яны бачаць ва ўнуках працяг свайго роду, імкнуча ўвасобіць у іх нейкія свае мары. Пажылыя людзей чаае мары. Пажылыя людзей чаае мары. Пажылыя людзей чаае мары.

Бабулі, вядома ж, хочучь бачыць сваіх унукаў прыгожымі, здаровымі, разумнымі і добрымі. І таму не дзіўна, што нягледзячы на свой багаты жыццёвы вопыт, яны цікавяцца думкамі і парадзі педагогаў, медыкаў. Сучасная бабуля і сучасны ўнук, іх узаемаадносіны — гэта важная тэма, распрацоўкай якой займаюцца ў нас нават вучоныя. Іх артыкулы нярэдка можна сустрэць на старонках газет і часопісаў, а ў мінскім гарадскім Доме санітарнай асветы вось ужо шосты год існуе школа бабуль. На першы погляд гэта можа здацца крыху дзіўным: вучыць бабуль даглядаць унукаў? Яны ж выгадалі сваіх дзяцей, і самі

могучь многаму навучыць. Але ж выхаванне мяняецца з часам. Многія прыходзяць на заняткі ў Дом санітарнай асветы па ўласнай ініцыятыве, некаторыя — па просьбе сваіх дзяцей — маладых мам і тат. На думку выкладчыкаў, бабулі — надзвычай уважлівыя і ўсёдлівыя слухачкі. І самыя дапытлівыя.

Заняткі вядуць спецыялісты з Беларускага навукова-даследчага інстытута аховы мацярынства і дзяцінства і Навукова-даследчага інстытута педагогікі. Курс разлічаны на 4 месяцы. Кожная лекцыя супраджаецца дэманстрацыяй навукова-папулярных кінафільмаў.

З якімі ж тэмамі пазнаёмліся бабулі сёлета? «Расці здаровым, малыш!», «Выхаванне ўнука — справа сур'ёзная», «Харчаванне дзіцяці», «Чаму дзіця дрэнна есць?», «Эксудатыўны дыятез, прычыны і папярэджанне». Будзе весціся гаворка пра загартоўванне малых, рэжым дня, траўмы і псіхалогію дзіцячага ўзросту. Прадугледжаны парады кулінара, гутаркі пра сацыяльна-бытавыя адносіны ў сям'і, прававыя і ма-

ральныя палажэнні бацькоў у маладой сям'і, узнікаюцца пытанні ўзаемаадносін бацькоў з нявесткай, зяцем і іншымі. Для бабуль наладзяць таксама экскурсіі ў дзіцячую паліклініку для знаёмства з яе работай. На практыцы іх навучаць прасцейшым лячэбным працэдурам. А на заключным занятках жонкая слухачка атрымае бібліятэчку па пытаннях здароўя і выхавання дзяцей.

Цікава, што лекцыі чытаюцца з улікам узросту ўнукаў: ад нараджэння да трох гадоў і ад трох да шасці. У школе бабуль ёсць і... дзядулі: пенсіянер Н. Дзяменцеўскі, які ходзіць разам з жонкай, і слесар Н. Лявошка. Так што выхаванне ўнукаў не прывілея бабуль. Хочацца адзначыць, што на занятках можна сустрэць бабуль розных прафесій і ўзростаў, многія з іх працуюць і пакуль на пенсію не збіраюцца.

Нягледзячы на занятасць і гады, усіх іх прывяла ў школу любоў да ўнукаў, жаданне дапамагчы выгадаваць хлопчыкаў і дзяўчынак здаровымі і шчаслівымі.

Н. ГРЫШКОВА.

«ВЕЧАР САВЕЦКАЙ ГІМНАСТЫКІ» У ЗША

...Грацыёзны танец на дыване Нэлі Кім, пластычны рух на бярвяне Вольгі Корбут, галавакружнае трайнае сальта з кольцаў Мікалая Андріянава, цудоўныя атрацыён акрабатаў Уладзіміра Назарава і Уладзіміра Аліманава, які падняў з месца 18 000 бурна апладзіруючых глядачоў... Мільёны амерыканцаў глядзелі па тэлебачанні «Вечар савецкай гімнастыкі і акрабатыкі», паказаны на ўсю краіну ў праграме «Шырокі свет спорту».

Паездка па гарадах ЗША мацнейшых савецкіх гімнастаў і акрабатаў стала прыкметнай падзеяй у Вашынгтоне, Нью-Йорку, Нью-Арлеане, Індыянаполісе, Атланце, Філадэльфіі і іншых гарадах ЗША. Аднак у Федэрацыю спартыўнай гімнастыкі ЗША ідзе мноства пісьмаў з тых гарадоў, якія лічаць сябе «абыдзенымі гэтым цудоўным святам спорту». Таму адна з буйнейшых тэлевізійных кампаній «Амерыкан бродкастынг кампані» задаволіла шматлікія запатрабаванні амерыканскіх аматараў

спартыўнай гімнастыкі і акрабатыкі, цалкам прысвяціўшы сваю самую папулярную спартыўную праграму «Шырокі свет спорту» выступленню савецкіх гімнастаў і акрабатаў, запісанаму на відэаплёнку.

...На экране горад Нотр-Дам (штат Індыяна), дзе знаходзіцца адзін са старэйшых і вядомых у ЗША універсітэтаў. Тут у адзін са снежаньскіх вечароў мінулага года адбылося выступленне савецкіх спартсменаў. Велізарная спартыўная зала Нотр-Дамскага ўніверсітэта цалкам запоўнена.

Спраўды, трэба было бачыць, як уся зала падымалася ў адзіным парыве і апладзіравала на працягу пяці мінут пасля выступлення двух Уладзіміраў — Назарава і Аліманава. Бурай апладысмантаў суправаджаліся выступленні Нэлі Кім, Людмілы Турышчавай, Вольгі Корбут, Любы Юдзінай, Таццяны Крыўцовай і Вячаслава Кузняцова, нашых мужчын-гімнастаў на чале з абсалютным алімпійскім чэмпіёнам Мікалаем Андріянавым.

У калгасе «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна значная частка даходаў — а гаспадарка толькі летася атрымала 1 мільён 200 тысяч рублёў чыстага прыбытку — накіроўваецца на паляпшэнне ўмоў працы і быту земляробаў. Зроблена шмат: жывуць калгаснікі ў добрых дамах, ёсць у іх і Палац культуры. Адкрыўся гандлёвы цэнтр з прадпрыемствамі службы быту, магазінамі, рэстаранам. Пасля працоўнага дня сюды прыходзяць многія калгаснікі, каб пасядзець з сябрамі ля каміна, паслухаць музыку, адзначыць свята.

НА ЗДЫМКАХ: гасцінна сустракае аднавяскоўцаў афіцыянтка Любоў ШЭМЕТ; у новым рэстаране.

Фота Э. КАБЯКА.

АЖЫЦЦЯЎЛЯЕ ПАСТАНОЎКУ НАРОДНЫ ТЭАТР

Над музычным спектаклем «Бабскі бунт» па матывах апавяданняў М. Шолахава пачаў працаваць Ашмянскі народны тэатр. У пастаноўцы яго будуць таксама заняты самадзейныя артысты ансамбля «Крыніца».

Тэатру хутка споўніцца трыццаць гадоў. «Паўлінка», «Несцерка», «Трыбунал», «Зацюканы апостал» і іншыя спектаклі прынеслі яму заслужаную славу і ганаровае званне народнага.

На абласным аглядзе драматычных калектываў, які праходзіў у Гродна, тэатр паказаў сваю новую работу — спектакль па п'есе К. Крапівы «Брама неўміручасці».

РАЗУМНАЯ, МІЛАЯ ЦАЦКА

Хто лепш за ўсіх ведае, якія цацкі падабаюцца дзецям? Разумела, яны самі. Таму канструктары і мастакі Мінскага вытворчага аб'яднання «Мір» накіраваліся «на разведку» ў дзіцячыя сады.

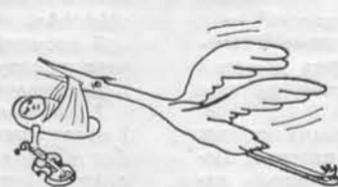
Жаданні малышоў былі часам нечаканымі. Найбольшай папулярнасцю ў іх карыстаюцца персанажы казак і песень. Дзеці, напрыклад, адхілялі прыгожыя лялькі, але затое ўсе хацелі гуляць з Ясем — героем вядомай беларускай песні, з кракадзілам Генам і хра-

рым Зайцам з мультфільмаў. У старэйшых групах па сэрцу малым прыйшліся цацкі, якія ўцягвалі іх у работу. З захапленнем яны запраўлялі машыны, запускаралі ракеты...

Канструктары ўлічылі пажаданні дзяцей і стварылі новую серыю цацак. Так з'явіўся вясёлы Ясь у саламяным капелюшы. Хітры Заяц навучыўся скакаць і працягваць свайму юнаму гаспадару моркаўку. Была створана цэлая сям'я машын.

Цацкі пяцідзесяці відаў выпускае цяпер аб'яднанне «Мір».

Гумар

Вундэркінд.

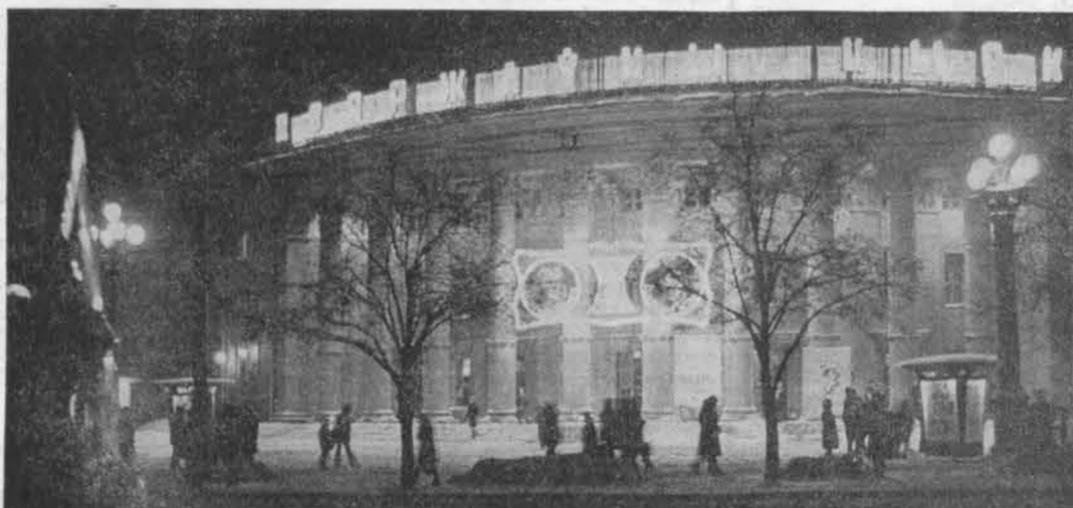
Жонка паэта.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 364.

Мінскі цырк вечарам.

Фота М. БАНДАРЫКА.

СТВАРАЕЦЦА

МУЗЕЙ

ВАЛУНОЎ

Той, хто падарожнічае па Беларусі, хто бывае ў розных яе кутках, вядома, бачыў і раўніны, і ўзвышшы, і забалочаныя прасторы, і ў асобных месцах масавае скапленне вялікіх камянёў — валуноў. Вучоныя ведаюць, што гэта — сведкі даўняй гісторыі, яны шмат могуць «сказаць» аб тым, як трапілі на тэрыторыю рэспублікі, як утварыліся раўнінныя і забалочаныя участкі, як з'явіліся ўзвышшы. Вось чаму па ініцыятыве акадэміка АН БССР Г. Гарэцка-

га ў Мінску рашэннем прэзідыума АН БССР ствараецца музей валуноў, які будзе служыць месцам захавання і вывучэння гэтых унікальных помнікаў.

У музеі намачаецца сканцэнтравана 2—4 тысячы валуноў. Непасрэдны ўдзел у рабоце прымае Інстытут геахіміі і геафізікі АН БССР, якому даручана выяўленне, вывучэнне валуноў і перавозка іх на тэрыторыю музея.

Е. РУНЕЦ.